

www.amcham.hr

Američka gospodarska komora u Hrvatskoj | American Chamber of Commerce in Croatia

Zagreb, siječanj 2025.

Preporuke za unaprjeđenje liječenja debljine

Sadržaj

Uvod	2
Utjecaj debljine	2
Utjecaj na zdravstveni sektor	2
Utjecaj na gospodarstvo	3
Utjecaj na društvo	4
Trenutno stanje	4
Praćenje i evaluacija	5
Izazovi i mjesta poboljšanja Akcijskog plana	5
Prednosti terapijskog pristupa	5
Važnost lijekova u liječenju debljine	5
Važnost barijatrijske kirurgije kao terapije za debljinu	6
Primjeri dobre prakse	7
AmCham-ove preporuke	8
Prepoznavanje terapijskog pristupa u strateškim dokumentima	8
Edukacija i osviještenost liječnika obiteljske medicine	8
Razvoj integriranih timova za liječenje debljine	9
Pravovremeno financiranje terapija za liječenje debljine	9
Kordinacija unutar zdravstvenog sustava	9

Uvod

Debljina je postala jedno od najkritičnijih pitanja javnog zdravlja u 21. stoljeću, s posljedicama koje se protežu daleko izvan individualnog zdravlja, utječući na gospodarsku produktivnost i opterećenje zdravstvenih sustava širom svijeta. Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji (WHO), debljina je identificirana kao ključni čimbenik rizika za mnoge kronične bolesti, uključujući šećernu bolest tipa 2, kardiovaskularne bolesti, hipertenziju, moždani udar i niz vrsta karcinoma. U Hrvatskoj, problem debljine dosegno je zabrinjavajuće razmjere, s više od 60% odraslih osoba koje imaju prekomjernu tjelesnu težinu te gotovo četvrtinu populacije koja živi s debljinom.

Dok su osnovni uzroci debljine često povezani s načinom života, kao što su nepravilna prehrana i nedostatak tjelesne aktivnosti, suvremeni pristup prevenciji i liječenju debljine zahtijeva multidisciplinarni pristup. Način života sve se više udaljava od zdravih obrazaca, dok su brza hrana te sjedilački način rada i života postali norma, a socioekonomski uvjeti često ne omogućavaju adekvatnu podršku u promicanju zdravih izbora.

Zdravstvene posljedice debljine su brojne i ozbiljne. Ne samo da povećava rizik od razvoja kroničnih bolesti poput šećerne bolesti tipa 2, kardiovaskularnih bolesti, hipertenzije i moždanog udara, već je povezana i s povećanim rizikom od nekoliko vrsta raka, uključujući rak dojke, debelog crijeva i prostate. Ovi zdravstveni problemi utječu na kvalitetu života oboljelih osoba te predstavljaju značajan teret za zdravstveni sustav, dodatno naglašavajući potrebu za koordiniranim preventivnim akcijama. Troškovi liječenja bolesti povezanih s debljinom kontinuirano rastu, a produktivnost radne snage opada, što dodatno opterećuje gospodarstvo.

Unatoč rastućoj svijesti o zdravstvenim rizicima debljine, još uvijek postoje velike prepreke u borbi protiv ove pandemije. Ključnu ulogu u borbi protiv debljine imaju zdravstveni i obrazovni sustavi odnosno javnozdravstvene inicijative koje potiču zdrave životne navike od najranije dobi. Edukacija o pravilnoj prehrani, važnosti tjelesne aktivnosti i izgradnja okruženja koje podržava zdravlje, od ključne je važnosti za dugoročno smanjenje stope pretilosti. Rano prepoznavanje rizika i intervencije javnozdravstvenih programa i praćenja, može značajno pridonijeti uspješnosti prevencije.

Istovremeno, pravovremeno liječenje debljine prevenira teret komplikacija i pratećih troškova vezanih uz liječenje komplikacija debljine. Stoga sustavan i koordiniran pristup, uz podršku svih dionika – od obrazovnih ustanova, zdravstvenog sustava, Vlade do organizacija civilnog društva – može stvoriti temelje za održive promjene.

Sinergija između različitih sektora i multidisciplinarni pristup ključni su za dugoročno smanjenje prevalencije debljine u Hrvatskoj. Poticanje na zdrav način života, podržavanje preventivnih programa i uvođenje novih pristupa liječenju (farmakoterapijskih i kirurških) ključne su mjere u suzbijanju ove rastuće prijetnje zdravlju, a sve to zahtijeva kontinuiran i zajednički angažman svih dionika.

Uzimajući u obzir sve navedeno, AmCham ovim stajalištem ima za cilj pružiti sveobuhvatan pregled trenutnog stanja debljine u Hrvatskoj, analizirati postojeće inicijative i politike, predstaviti prednosti liječenja debljine te predložiti konkretne mjere kojima bi se osigurao učinkovitiji odgovor na ovaj rastući javnozdravstveni izazov.

Utjecaj debljine

Debljina predstavlja rastući javnozdravstveni problem u Hrvatskoj, s ozbiljnim posljedicama za zdravstveni sektor, društvo i gospodarstvo.

Utjecaj na zdravstveni sektor

Povećana prevalencija kroničnih bolesti poput debljine, šećerne bolesti tipa 2, kardiovaskularnih bolesti i određenih vrsta raka značajno opterećuje zdravstveni sustav. Ovo rezultira povećanim potrebama za zdravstvenim uslugama i zdravstvenim osobljem, duljim bolničkim boravcima i višim troškovima liječenja. Prema nedavnim podacima, izravni troškovi povezani s liječenjem bolesti

uzrokovanih debljinom znatno su porasli tijekom posljednjeg desetljeća. Sve komplikacije koje debljina i njene komplikacije nose sa sobom predstavljaju i ekonomski teret za pojedince ali i društvo i zdravstvene sustave. Osim toga sve komplikacije radikalno smanjuju kvalitetu i trajanje života.

Do sada nije bilo lokalnih dokaza o ekonomskom i kliničkom teretu bolesti, a posebno ne o implikacijama vrijednosti gubitka tjelesne težine. Taj nedostatak znanja otežavao je prepoznavanje debljine kao kronične i izlječive bolesti, ali i razumijevanje njezinih zdravstvenih, društvenih i ekonomskih utjecaja u Hrvatskoj.

Nedavno je provedena prva studija na razini regije koja se bavi značajem debljine u Hrvatskoj, istražujući njezin ekonomski, zdravstveni i društveni utjecaj. Rezultati studije ukazuju da problem debljine koji ne uspijevamo rješavati, ide u smjeru rasta. Već sutra nismo u stanju financijski i klinički riješiti ovaj problem.

Razumijevanje je prvi i najvažniji korak za planiranje konkretnih mjera koje mogu zaista konstruktivno i mjerljivo utjecati na promjenu.

Rezultati studije prezentirane na Farmakoeonomskom kongresu u Lovranu u travnju 2024. godine otkrivaju koliko će Hrvatsku debljina i njene komplikacije, šećerna bolest, koštati za 10 godina ako ništa ne poduzmemo te koliko ako se poduzmu mjere i smanji tjelesna težina¹.

Riječ je o vrlo konzervativnoj procjeni o ukupno minimalno 1.5 mlrd EUR troška ukoliko kroz 10 godina nema promjene u stopama debljine i njenih 10 komplikacija (studija je procjenjivala trošak za samo 10 najznačajnijih komplikacija). S druge strane postoji ogroman potencijal uštede od minimalno 111 milijuna EUR ukoliko se u tom periodu postigne smanjenje tjelesne težine za 15%, ali i još važnije boljih ishoda za pacijente u vidu smanjenja stopa komplikacija - smanjenja smrti i invalidnosti.

Iako su rezultati ove studije vrlo konzervativni te podcjenjuju realni ukupan trošak debljine i svih njenih komplikacija na hrvatski zdravstveni sustav, oni služe kao poruka kako je investiranje u dijagnozu i liječenje ove bolesti isplativo i za zdravstveni sustav i za bolesnike i za društvo.

Utjecaj na gospodarstvo

Troškovi povezani s debljinom nisu ograničeni samo na zdravstveni sektor. Povećanje broja bolovanja, smanjena produktivnost na radnom mjestu, te povećana incidencija prijevremenih mirovina dodatno opterećuju gospodarstvo.

Također, invaliditet radi komplikacija šećerne bolesti i debljine kao najprevalentnije i najskuplje komplikacije, nosi ozbiljan ljudski teret ali je vezan i za bolovanja i općenito slabiju radnu produktivnost. Taj dio je najteže procijeniti, koliko je to trošak za poslodavce, koliko za zdravstvo, a koliko je utjecaj na BDP.

Studije iz drugih zemalja ukazuju da je taj trošak poprilično visok, te su neke zemlje izračunale da ako gledamo isključivo porezni gubitak taj trošak je dovoljno veliki da čini investiciju u liječenje debljine isplativom. Studija provedena u Japanu ove godine procijenila je fiskalni teret prekomjerne težine i debljine, otkrivši da godišnji zdravstveni troškovi povezani s ovim stanjima iznose 1,92 trilijuna jena (približno 13,4 milijarde eura). Također je utvrđeno da bi smanjenje razine debljine moglo dovesti do značajnih ušteda u zdravstvenom sustavu, smanjujući troškove za 10%. Fiskalni teret debljine uključuje izgubljeni porezni prihod zbog nižih stopa zaposlenosti i nižih prihoda te povećane troškove zdravstvene skrbi i mirovinskih isplata². Teret bolovanja i smanjene produktivnosti osoba s debljinom koje rade također je izmjeren kao vrlo velik i značajan te raste s povećanjem indeksa tjelesne težine³. Teret povećanih stopa smrtnosti izmjeren je u razdoblju od 1990. do 2019. za 204 zemlje svijeta, te je izračunato povećanje stopa smrti i godina života s

¹ (Benković, Katavić, Baretić i Schnecke, Farmakoeonomski kongres Lovran, Knjiga sažetaka, 2024)

² Igarashi A, Copeland C, Kotsopoulos N, Ota R, Capucci S, Adachi D. Assessing the fiscal burden of overweight and obesity in Japan through application of a public economic framework. *J Health Econ Outcomes Res.* 2024;11(2):125-132. doi:10.36469/jheor.2024.123991

³ Shinde S, Tran AT, Jerry M, Lee CJ. Work loss among privately insured employees with overweight and obesity in the United States. *Obes Sci Pract.* 2024 Jul 8;10(4):e775. doi: 10.1002/osp4.775. PMID: 38979094; PMCID: PMC11229424.

invalidnošću i/ili bolestima radi debljine i prekomjerne tjelesne težine za 148%⁴. Isti autori predviđaju ozbiljno povećanje stopa smrti i još veće povećanje broja godina života s invalidnošću i/ili bolestima do 2035. godine.

Također, trošak liječenja iz vlastita džepa kod osoba s debljinom pokazao se kao udio od čak 17% ukupnog godišnjeg troška kućanstva u studiji više europskih zemalja.⁵

Utjecaj na društvo

Debljina može dovesti do društvene stigmatizacije i diskriminacije, što uzrokuje povećan rizik od mentalnih bolesti kao što su depresija i anksioznost. Kvaliteta života osoba s debljinom značajno je smanjena, a njihova fizička aktivnost ograničena, što sve skupa ima negativan utjecaj na društvenu uključenost i produktivnost.

Trenutno stanje

Hrvatska drži neslavno prvo mjesto kao vodeća europska zemlja u debljini, a u vrhu Europe smo i u nizu bolesti koje su posljedica debljine, među kojima je najčešća šećerna bolest, a zatim i različite kardiovaskularne bolesti koje čine najveći dio smrtnosti građana u Republici Hrvatskoj. Debljinu je važno i prevenirati i liječiti jer je povezana s preko 200 drugih bolesti od niza kardiovaskularnih, metaboličkih, mehaničkih poremećaja i bolesti zatim karcinoma, ali i mentalnih bolesti.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ) vidimo da samo 2% osoba koje žive s debljinom imaju postavljenu dijagnozu. Stoga se lako zaključuje kako se debljina mora dijagnosticirati. To je prvi korak. Svaka osoba koja živi s debljinom može i mora potražiti pomoć zdravstvenih radnika. U dijagnosticiranju debljine mora prednjačiti obiteljska medicina jer su to liječnici koji najčešće i prvi vide osobe s debljinom. Liječnicima je potrebno omogućiti sve moguće terapijske opcije za liječenje debljine i njenih posljedica koje medicina pruža kako bi teret i trošak debljine što manje opterećivali pojedince, društvo i zdravstvo.

U Hrvatskoj, kao i u mnogim drugim zemljama, mjere usmjerene na prevenciju i liječenje debljine još uvijek su fragmentirane i nedovoljno koordinirane. Iako su doneseni brojni strateški dokumenti i akcijski planovi, poput Rezolucije o debljini i Akcijskog plana za prevenciju debljine 2024. – 2027., implementacija sustavnih mjera je sporija od očekivanog. Nedovoljna suradnja između različitih sektora, nedostatak financijskih resursa, kao i slaba svijest javnosti o važnosti prevencije, dodatno otežavaju provođenje učinkovitih intervencija.

Hrvatski sabor je 2023. godine usvojio Rezoluciju o debljini kojom se nadležnim institucijama, zdravstvenim ustanovama i ostalim dionicima predlaže niz načela koje treba uzeti u obzir pri adresiranju javnozdravstvenog problema debljine. Rezolucija među ostalim predlaže institucijama da u cilju smanjenja oboljelih od debljine poduzmu sve korake iz svoje nadležnosti koje su povezane sa sprječavanjem, dijagnosticiranjem i liječenjem debljine. Također potiče znanstvene institucije na istraživanje debljine, posebice u području prevencije i dijagnostike te lijekova i ostalih načina liječenja debljine. Rezolucijom se također predlaže svim relevantnim dionicima da radi postizanja najboljeg načina prevencije, dijagnostike i liječenja osoba s debljinom osiguraju rad multidisciplinarnih timova. Naposljetku se dokumentom predlaže usvajanje Strategije za debljinu kojom bi se obuhvatila sva načela iz Rezolucije.

U ožujku 2024. godine Vlada Republike Hrvatske je usvojila Akcijski plan za prevenciju debljine 2024. – 2027. Cilj plana je smanjenje prevalencije debljine te njezinih negativnih utjecaja na zdravstveni sektor, društvo i gospodarstvo. Ideja plana je unaprjeđenje multisektorskog pristupa u borbi protiv debljine, prateći međunarodne preporuke i nacionalne strategije. Međutim, iako Rezolucija o debljini ističe važnost sveobuhvatnog pristupa debljini koji uključuje prevenciju, dijagnostiku i liječenje ovog

⁴ Chen Y, Ma L, Han Z, Xiong P. The global burden of disease attributable to high body mass index in 204 countries and territories: Findings from 1990 to 2019 and predictions to 2035. *Diabetes Obes Metab.* 2024 Sep;26(9):3998-4010. doi: 10.1111/dom.15748. Epub 2024 Jul 3. PMID: 38957939

⁵ Ferreira K, Kont E, Abdelkhalik A, Jones D, Baker-Knight J. The out-of-pocket cost of living with obesity: Results from a survey in Spain, South Korea, Brazil, India, Italy, and Japan. *Obes Sci Pract.* 2024 Aug 14;10(4):e70000. doi: 10.1002/osp4.70000. PMID: 39144067; PMCID: PMC11324092.

važnog javnozdravstvenog problema, Akcijski plan ne prepoznaje liječenje i terapijski pristup kao rješenje već je dominantno fokusiran na preventivne aktivnosti.

Plan započinje detaljnom analizom trenutnog stanja uhranjenosti različitih dobnih skupina u Hrvatskoj, počevši od majki, ploda i novorođenčadi, djece i mladih pa sve do odraslih i starijih osoba. Obuhvaća i projekcije prevalencije debljine do 2030. godine te identificira ključne čimbenike nastanka debljine, kao i prehrambene navike i razinu tjelesne aktivnosti navedenih skupina.

Akcijski plan obuhvaća aktivnosti organizirane prema životnim razdobljima i prioritetnim intervencijama. Mjere usmjerene na sve dobne skupine uključuju: promociju tjelesne aktivnosti, pravilnu prehranu, stvaranje neobesogenih okruženja, edukaciju i pružanje podrške kroz smjernice i savjetovaništa. Mjere za promicanje tjelesne aktivnosti uključuju izradu smjernica za tjelesnu aktivnost i receptata zdravlja, poticanje inicijativa za organiziranu tjelesnu aktivnost tijekom slobodnog vremena. Što se tiče mjera za promicanje pravilne prehrane u planu je izrada smjernica za pravilnu prehranu i receptata zdravlja te poticanje zdravijeg izbora uz uvođenje deklariranja hrane.

Poticaji za aktivni prijevoz i korištenje javnog prijevoza te regulacija dostupnosti hrane u automatima u javnim prostorima dio su poticanja stvaranja neobesogenih okruženja. Edukacijski dio plana obuhvaća razvoj i distribuciju edukativnih materijala, informiranje stručne zajednice i javnosti te edukaciju medija o odgovarajućem javnom komuniciranju. U planu se navode aktivnosti osnaživanja savjetovaništa i centara za liječenje debljine, organizacija savjetovaništa za prevenciju debljine kao i centara za liječenje debljine (specijalizirane ambulante za poremećaje prehrane i debljinu).

Sve navedene mjere razrađene su prema životnim razdobljima, odnosno dobnim skupinama.

Praćenje i evaluacija

Plan predviđa uspostavu integriranog sustava praćenja uhranjenosti, prehrambenih navika i razine tjelesne aktivnosti za sve dobne skupine. Redovitim analizom prikupljenih podataka i izvještavanjem na nacionalnoj i regionalnoj razini osiguravao bi se kontinuirani nadzor i prilagodba strategija i politika. Prikupljanjem podataka putem europskih inicijativa i nacionalnih istraživanja trebao bi se omogućiti bolji uvid u stanje i trendove, čime bi se omogućila pravovremena intervencija.

Izazovi i mjesta poboljšanja Akcijskog plana

Plan na sveobuhvatan način pristupa planiranju savjetovaništa i praćenju prevalencijskih podataka. Ključno je povećavanje svjesnosti liječnika opće prakse o važnosti liječenja debljine, kao i financiranje terapije za aktivno liječenje debljine.

Prednosti terapijskog pristupa

Važnost lijekova u liječenju debljine

Budući da znamo da je debljina bolest i da suvremena medicina danas bolesti liječi, nema razlike u pristupu liječenja debljine. Debljina se liječi promjenom životnih navika, dakle, pravilnom prehranom i tjelovježbom, ali kad to ne daje rezultate i lijekovima, operativnim postupcima kao i podrškom mentalnog zdravlja i održavanja postignute tjelesne težine. Radi ranije spomenutog niza komplikacija debljine, koje su iznimno skupe i predstavljaju veliki teret za bolesnika, obitelj, društvo, ali i zdravstveni sustav, debljina i njene posljedice moraju se na vrijeme prepoznati i liječiti.

Iako Akcijski plan za prevenciju debljine 2024.–2027. obuhvaća širok spektar mjera usmjerenih na promicanje zdravih životnih navika, tjelesnu aktivnost, pravilnu prehranu i edukaciju, jedan ključan aspekt liječenja debljine ostao je nedovoljno zastupljen, a odnosi se na terapijsku opciju suvremenim lijekovima i operativnim postupcima.

Za razliku od situacije prije 20 godina, danas postoje brojne, moderne i inovativne mogućnosti liječenja debljine. Osim redovne posjete svom liječniku, moderno liječenje debljine više nije samo

postizanje smanjenja tjelesne težine već i preveniranje infarkta, inzulta, ateroskleroze, briga za zdrave bubrege itd. Da bi se to postiglo, uz aktivnu uključenost osoba s debljinom, važne su i redovite posjete liječniku.

Moderna farmakoterapija omogućuje bolesnicima s debljinom da se, osim značajnog smanjenja tjelesne težine, prevenira pojavnost kardio i cerebro vaskularnih bolesti kao što su infarkt miokarda, moždani udar te smrtnost kao posljedicu te pojavnost kronične bubrežne bolesti.

Suvremene europske smjernice za debljinu uvrstile su nove lijekove u svoje postupnike liječenja, radi njihove učinkovitosti i djelovanja na komorbiditete, neovisno o smanjenju tjelesne težine. Prema smjernicama Europskog društva za proučavanje debljine (EASO) i drugih relevantnih europskih tijela, farmakoterapija se preporučuje kao dio kombiniranog pristupa u liječenju debljine, osobito kod pacijenata kod kojih promjene u načinu života (prehrana i tjelesna aktivnost) nisu dovele do zadovoljavajućih rezultata.

Hrvatski Akcijski plan ne predviđa konkretne mjere za dostupnost i primjenu farmakoterapije u liječenju debljine, niti se dovoljno naglašava važnost operativne terapije. Ovo predstavlja značajan propust s obzirom na to da farmakoterapija može igrati ključnu ulogu u postizanju održivih rezultata u smanjenju tjelesne mase, osobito za bolesnike s debljinom koji pate od teških oblika debljine ili kod kojih su prisutni dodatni zdravstveni rizici. Uključenje farmakoterapije bi također uskladilo Akcijski plan s najboljim europskim praksama i hrvatskim smjernicama za liječenje debljine⁶, omogućujući pacijentima u Hrvatskoj da imaju koristi od cjelovitog i učinkovitog liječenja.

Važnost barijatrijske kirurgije kao terapije za debljinu

Barijatrijska kirurgija predstavlja jedan od najučinkovitijih načina liječenja teškog oblika debljine, osobito kod pacijenata kod kojih konzervativne metode nisu dale željene rezultate.

Jedna od ključnih prednosti ovih zahvata jest brzina rezultata. Pacijenti često gube 30-50% svoje početne težine u prvih šest do dvanaest mjeseci nakon operacije, što ne samo da poboljšava fizičko zdravlje već i kvalitetu života. Također, poboljšanje kontrole šećerne bolesti često je vidljivo već nekoliko tjedana nakon zahvata, što smanjuje potrebu za lijekovima i komplikacije povezane s bolešću. Dodatno, robotski asistirana kirurgija u barijatrijskim procedurama omogućuje bolje kliničke ishode, uključujući 90% smanjenja komplikacija, kraći boravak bolesnika u bolnici te manje troškove. Preciznost, sigurnost i rastuća prihvaćenost robotski asistirane kirurgije čine je ključnom za unapređenje standarda liječenja debljine u razvijenim zemljama.

U Hrvatskoj, barijatrijska kirurgija je u potpunosti pokrivena od strane Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO), što ovu terapiju čini dostupnom široj populaciji. Razvijena mreža specijaliziranih kirurga diljem zemlje omogućuje da pacijenti mogu dobiti vrhunsku skrb, no i dalje je potrebna bolja osviještenost liječnika obiteljske medicine kako bi se više pacijenata pravovremeno uputilo na ovaj oblik liječenja.

Primjeri dobre prakse iz inozemstva pokazuju uspješne rezultate kroz sustavne pristupe. U Švedskoj, barijatrijska kirurgija je integrirana u zdravstveni sustav kao standardna terapija za teški oblik debljine, s naglaskom na edukaciju liječnika primarne zdravstvene zaštite i postoperativnu podršku. Sustavnim praćenjem pacijenata i individualiziranim planovima skrbi, postignuti su izvrsni dugoročni rezultati u smanjenju debljine i poboljšanju kvalitete života.

Kako bi Hrvatska osigurala još bolje rezultate, potrebna je veća suradnja između obiteljske medicine i specijalista te edukacija liječnika o prednostima i indikacijama za barijatrijsku kirurgiju. Time bi se omogućilo pravovremeno upućivanje pacijenata, čime bi se smanjio teret debljine na zdravstveni sustav i poboljšali ishodi liječenja. Ulaganje u barijatrijsku kirurgiju može donijeti značajne dugoročne ekonomske koristi za zdravstveni sustav. Iako su početni troškovi operacije visoki, dugoročno smanjenje troškova liječenja komorbiditeta može nadoknaditi te troškove.

Zaključno, smjernice za korištenje farmakoterapije i kirurškog liječenja trebaju biti integrirani dio sveobuhvatne strategije za prevenciju i liječenje debljine u Hrvatskoj, u skladu s europskim

⁶ Štimac, D., Klobučar Majanović, S., Baretić, M., Bekavac Bešlin, M., Belančić, A., Crnčević Orlić, Ž., i sur. (2022). Hrvatske smjernice za liječenje odraslih osoba s debljinom. *Acta Clinica Croatica*, 61.

smjernicama i Rezolucijom o debljini Hrvatskog sabora. Time bi se povećala učinkovitost postojećih mjera i omogućilo bolje upravljanje ovim kompleksnim stanjem, čime bi se pridonijelo poboljšanju zdravstvenih ishoda za oboljele osobe. Stoga je iznimno važno da se prednosti terapijskog pristupa prepoznaju i da ih se uvrsti u postojeći Akcijski plan za prevenciju debljine ili da se **pristupi izradi Akcijskog plana za liječenje debljine** koji bi ih uključivao.

Primjeri dobre prakse

Primjeri dobre prakse liječenja i dijagnostike debljine u Europi i svijetu

1. Zaklada za javno zdravstvo Engleske (*Public Health England, PHE*)⁷

U Ujedinjenom Kraljevstvu, *Public Health England* provodi sveobuhvatni program "*Change4Life*" koji je usmjeren na promicanje zdravih stilova života među djecom i odraslima. Program uključuje edukativne kampanje za podizanje svijesti o važnosti zdrave prehrane i redovite tjelesne aktivnosti. Dodatno plan ima dio koji se odnosi na podršku u školama u vidu edukativnih programa i resursa učiteljima za promicanje zdrave prehrane i fizičke aktivnosti među učenicima. Dio plana su i mobilne aplikacije koje pomažu obiteljima pratiti unos kalorija, birati zdrave namirnice i poticati aktivnost kroz digitalne igrice i slične aktivnosti.

2. Danski Nacionalni akcijski plan za debljinu⁸

Danska je razvila Nacionalni akcijski plan za borbu protiv debljine s poprilično holističkim pristupom. Osmišljen je integrirani zdravstveni sustav u kojem liječnici opće prakse, nutricionisti i fizioterapeuti surađuju kako bi osigurali cjelovitu skrb za pacijente s debljinom. Kroz multisektorski pristup uključuju školstvo, sport i transport kako bi se stvarala okruženja koja podržavaju zdrave izbore.

Zanimljiv dio plana su programi za radna mjesta u kojem se poduzeća potiču da svojim zaposlenicima osiguraju pristup programima za tjelesnu aktivnost i zdrave obroke.

3. Švedska zdravstvena inicijativa za debljinu⁹

Švedska primjenjuje model koji kombinira opći zdravstveni sustav s posebnim centrima za liječenje debljine. Postoje specijalizirani centri unutar bolnica za liječenje debljine, koji nude multidisciplinarni pristup koji uključuje savjetovanja o prehrani, psihologe i programe tjelesne aktivnosti. Pacijenti imaju pristup digitalnim platformama za praćenje napretka i održavanje kontakta s liječnicima i nutricionistima. Ne manje važno je da postoji sustav subvencioniranja programa mršavljenja za pacijente s niskim primanjima.

4. Nacionalna strategija za debljinu u Australiji¹⁰

Australija ima nacionalni plan za rješavanje problema debljine kroz javnozdravstvene kampanje. Nacionalne kampanje poput "*LiveLighter*" imaju za cilj educirati javnost o opasnostima debljine i pružaju savjete za zdrav život. Zdravstveni programi uključeni su u školski kurikulum radi osvješćivanja djece o važnosti tjelesne aktivnosti i zdrave prehrane. Također postoje programi podrške lokalne zajednice, uključujući radionice, tečajeve kuhanja i lokalne fitness inicijative.

5. Nacionalni program holističkog zdravlja u Singapuru (*National Healthy Lifestyle Program*)¹¹

Plan uključuje jasne smjernice za prehranu i tjelesnu aktivnost koje su dostupne javnosti. Također, potiču se redovni zdravstveni pregledi kako bi se rano otkrile bolesti povezane s debljinom. Kroz

⁷ Public Health England. (2021). *Change4Life*. <https://www.nhs.uk/change4life>

⁸ Ministry of Health Denmark. (2014). *The National Action Plan Against Obesity*. <http://www.sum.dk>

⁹ Swedish National Institute of Public Health. (2020). *Tackling obesity in Sweden*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se>

¹⁰ Australian Government Department of Health. (2019). *National Obesity Strategy 2019-2029*. <https://www.health.gov.au>

¹¹ Health Promotion Board Singapore. (2021). *National Healthy Lifestyle Program*. <https://www.hpb.gov.sg>

javne kampanje, digitalne alate i podršku zdravstvenih radnika, stanovnici imaju pristup resursima koji ih podučavaju kako usvojiti i održavati zdrave životne navike.

Ovi primjeri ukazuju na važnost multisektorskog pristupa, edukacije, ranog otkrivanja i integracije specijaliziranih centara za liječenje debljine. Implementacija sličnih mjera i prilagodba prema lokalnim potrebama i kontekstima može značajno doprinijeti smanjenju prevalencije debljine i poboljšanju zdravstvenih ishoda u Hrvatskoj.

AmCham-ove preporuke

Liječenje debljine može značajno poboljšati zdravstveno stanje radno sposobne populacije, što dovodi do veće radne sposobnosti i smanjenja bolovanja. Smanjena stopa bolovanja i povećana produktivnost zaposlenika mogu dodatno pridonijeti ekonomskim koristima za društvo. Zaposlenici koji se podvrgnu tretmanima smanjenja tjelesne težine često bilježe fizičko i mentalno poboljšanje, što također doprinosi manjoj stopi izostanaka i većoj produktivnosti. Ovo donosi značajne ekonomske koristi poslodavcima i smanjuje teret za zdravstveni sustav.

Investiranje u moderne i učinkovite lijekove za liječenje debljine omogućuje sprječavanje teških i skupih komplikacija, donosi dodatne godine zdravog života te smanjuje smrtnost. Manje hospitalizacija, smanjenje uporabe lijekova za liječenje komplikacija debljine i općenito manja potreba za liječenjem kroničnih bolesti mogu rezultirati znatnim uštedama.

Podrška istraživanjima i razvoju novih kirurških tehnika i tehnologija može unaprijediti postojeće metode i učiniti ih sigurnijima i učinkovitijima. Razvoj integriranih timova koji uključuju sve liječnike koji liječe debljinu, uključujući i obiteljske, kirurge, nutricioniste, psihologe i druge zdravstvene stručnjake može poboljšati sveobuhvatan pristup liječenju debljine. Ključno je povećavanje svjesnosti liječnika opće prakse o važnosti liječenja debljine.

Radi prevencije velikog ekonomskog tereta ne samo u zdravstvu nego i u poreznom sustavu nužno je prepoznati pravovremeno financiranje terapije za aktivno liječenje debljine. Cijeli zdravstveni sustav se treba angažirati, odnosno važna je koordinacija primarne, sekundarne i tercijarne razine zdravstva, prevencije i dijagnostike, ali i suradnja Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih i Ministarstva financija kako bi se mjere implementirale na svim potrebnim razinama.

Prepoznavanje terapijskog pristupa u strateškim dokumentima

Kako bi se postigla sveobuhvatna strategija za prevenciju i liječenje debljine u Hrvatskoj koja je sukladna s europskim smjernicama i Rezolucijom o debljini Hrvatskog sabora, potrebno je uključiti smjernice za korištenje farmakoterapije i kirurškog liječenja u strateške dokumente koji se tiču prevencije i liječenja debljine.

- **AmCham-ov prijedlog:**

Revidiranjem postojećeg Akcijskog plana za prevenciju debljine ili izradom novog Akcijskog plana za liječenje debljine uključiti mogućnosti terapijskog pristupa liječenju debljine.

Edukacija i osviještenost liječnika obiteljske medicine

Liječnici obiteljske medicine igraju ključnu ulogu u prepoznavanju i upućivanju pacijenata na daljnje liječenje. Potrebno je povećati svijest i edukaciju ovih liječnika o važnosti prepoznavanja debljine kao ozbiljnog zdravstvenog problema i važnosti pravovremenog upućivanja pacijenata na specijalističke preglede i terapije, uključujući farmakološke terapije i barijatrijsku kirurgiju. Ova preporuka vodi jačanju uloge primarne zdravstvene zaštite što je u skladu s ciljevima Programa rada Vlade Republike Hrvatske 2024. – 2028.

- **AmCham-ov prijedlog:**

Organizirati edukacije za liječnike obiteljske medicine s ciljem podizanja svijesti o važnosti prepoznavanja debljine kao bolesti i prednostima njenog pravovremenog liječenja.

Razvoj integriranih timova za liječenje debljine

Razvoj multidisciplinarnih timova koji uključuju obiteljske liječnike, kirurge, nutricioniste, psihologe i druge stručnjake ključan je za učinkovito liječenje debljine. Ovi timovi omogućuju sveobuhvatan pristup koji uključuje personalizirane planove prehrane, psihološku podršku i medicinske intervencije, čime se povećava dugoročni uspjeh terapije.

- **AmCham-ov prijedlog:**

Poticati razvoj i suradnju multidisciplinarnih liječničkih timova radi postizanja dugoročno uspješnijih rezultata u liječenju debljine.

Pravovremeno financiranje terapija za liječenje debljine

S obzirom na ozbiljan teret koji debljina predstavlja za zdravstveni sustav i ekonomiju, nužno je pravovremeno prepoznati potrebu za financiranjem ciljanih terapija za liječenje debljine. Ulaganje u liječenje debljine može smanjiti buduće troškove povezane s komplikacijama, hospitalizacijama i liječenjem kroničnih bolesti.

- **AmCham-ov prijedlog:**

Uvesti mogućnost financiranja ciljanih terapija za aktivno liječenje debljine kao što je farmakoterapija te alocirati sredstva za provedbu Akcijskog plana.

Koordinacija unutar zdravstvenog sustava

Sustav zdravstva mora biti koordiniran na svim razinama – od primarne, preko sekundarne, do tercijarne zdravstvene zaštite. Zajednička suradnja između različitih zdravstvenih sektora ključna je za uspjeh prevencije i liječenja debljine. Ujedno, suradnja Ministarstva zdravstva s drugim ministarstvima, poput Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih i Ministarstva financija, nužna je kako bi se implementirale mjere koje će dugoročno poboljšati stanje u vezi s debljinom.

- **AmCham-ov prijedlog:**

Uključiti sve relevantne dionike i poticati njihovu suradnju tijekom implementacije mjera koje su usmjerene na prevenciju, dijagnosticiranje i liječenje debljine.

Prepoznavanje terapijskog pristupa u strateškim dokumentima

- Revidiranjem postojećeg Akcijskog plana za prevenciju debljine ili izradom novog Akcijskog plana za liječenje debljine uključiti mogućnosti terapijskog pristupa debljini

Edukacija i osviještenost liječnika obiteljske medicine

- Organizirati edukacije za liječnike obiteljske medicine s ciljem podizanja svijesti o važnosti prepoznavanja debljine kao bolesti i prednostima njenog pravovremenog liječenja.

Razvoj integriranih timova za liječenje debljine

- Poticati razvoj i suradnju multidisciplinarnih liječničkih timova radi postizanja dugoročno uspješnijih rezultata u liječenju debljine.

Pravovremeno financiranje terapija za liječenje debljine

- Uvesti mogućnost financiranja ciljanih terapija za aktivno liječenje debljine kao što je farmakoterapija te alocirati sredstva za provedbu Akcijskog plana.

Koordinacija unutar zdravstvenog sustava

- Uključiti sve relevantne dionike i poticati njihovu suradnju tijekom implementacije mjera koje su usmjerene na prevenciju, dijagnosticiranje i liječenje debljine.

Za dodatne informacije molimo kontaktirajte: Američka gospodarska komora u Hrvatskoj

Andrea Doko Jelušić | Izvršna direktorica

T: 01 4836 777 | E: andrea.doko@amcham.hr